

Слободан СТОЈАДИНОВИЋ

КРУНИСАЊЕ САМОЋЕ

Бранко ЂУРЂУЛОВ: НИЈЕ СМЕЛА ДА УМРЕ МОЈА ПРВА ИГРА, Партизанска књига — Београд, 1985.

После романа „Сан“ и две збирке песама особеног и у нашим књижевностима усамљеног профила, Бранко Ђурђулов књигом проза „Није смела да умре моја прва игра“ започиње још једну страсну игру у својој књижевној авантури. Наравно и овог пута Ђурђулов је одабрао тематски не много рађено подручје и упутио се према његовим дубинама добро опремљен потребним алаткама за вађење камена смеха, сузе смисла, сунца незнања итд. из могућности интелектуалца данас над отвореним гробом наше планете, али и над све узалуднијим нагињањем човека у властиту пустош.

Ако бисмо тражили главног јунака ове књиге тешко да би тај терет благословени (награду нагрде) могао да носи ико други или било шта друго осим самоће у свој својој противуречности. Самоћа човекова дело је човеково и то једно од његових највећих дела. Све што је велико стреми аутономији да би (кад му снага изгуби сећање а околности пођу на руку) остварило оно што је сан сваког великог осећања и промисли: раст у свим правцима. Покоравање свега што тој мисли или осећању може помоћи да се даље шири све док је то могуће, док се унутар њеног језгра на зачне семе њене пропасти једина је нужност дела. Самоћа је узрочник човекове пропасти и темељ његових узлета. Између ових полова живот остварује своја лица све док не додирне једну или другу границу своје љубави или мржње, свеједно.

На питање где и под којим насловима пребива највећи домет Бранка Ђурђулова не бисмо много погрешили ако би као такве назначили прозе: „Моје детињство“, „Сан птице“, „Моја кожа“ и „Белег“ које и по множини путева нуђених до браћа смисла човековог у њему самом и у другима, као и по начину на који су реализоване заиста су посве нови брзаци у сливу прозе што се ослања на свакодневицу не преписујући је и не описујући је већ пишући је за њу да би имала чега да се сећа у некој другој младости.

Прозе Бранка Ђурђулова нису кратке приче премда у њима има и важних елемената кратке приче. Нису ни песме у прози иако би то могле бити када би се одрекле философских наноса и микродијалога унутар реченица, а не можемо их крстити без много ограда ни као скице и цртице

јер су оне несавршене и недовршене у једном значајнијем виду него што су то скица и цртица. Дакле ништа од набројаног нису ове прозе, али су истовремено и све од набројаног, као и још понешто, а све на понос аутору и на радост читањства јесу ове многополкиње прозе.

Прозе „Јахта моје драге“ и „Белег“ једине су варијације на тему „Књижевни женског“. Код Ђурђулова ова „тема“ је ретка и зато сусрет с њом поприма несвакидашње димензије. Несумњиво, еротска сценографија видљива је и у другим делима овог писца али само у помену- тим прозама њена јека остварује се као својеврсно ослобођење симбола недостижног сна од самог себе.

Врабац Тиосав, голуб Теофило и пас Ђулбаст једини су живи створови ове књиге који имају лична имена. Зашто је аутор крстио само две птице и пса, а остале животиње оставио безименим било би занимљиво испитати. Одбијам да поверујем да је овде случај све уредио, па чак и ово моје запажање. А кад смо већ код имена да напоменем и ово: од свих људских бића која живе на страницама Ђурђуловљевих проза ни једно није означено именом. Ова чињеница иде у прилог помисли да су сви ти ликови људи, жена и деце у ствари разбијени ликови приповедача, намерно разбијени да нико од читалаца не састави исти мозаик књижевног поступка Бранка Ђурђулова.

Наратор књиге „Није смела да умре моја прва и ра“ најчешће је на улици, у покрету између лика и маске. Делове онога што је опазио са тајним знаком на челу он уткива у атмосферу прозе или као назнаку за разрешење својих духовних смутњи, или као залог за нова искорачења у свет ирационалног. Та унутрашња кидања са собом нису дах малодушности ни када се свет смањује на тачку суочавања (проза „Моја кожа“) нити када бајка добија ореол светости зато што њена со распаљује жеђ за оностраним животом и онде где се речи између себе поздрављају завереничким погледима.

„Свој живот сам дуго тражио“, каже исповедник жеље у прози „Дах малодушности“ поражен сопственим сновима. За Ђурђулова, међутим, можемо рећи да је свој живот нашао у овој књизи и да ће још дуго остати само његова на мапи српске модерне прозе као забит у коју нерадо свраћа књижевна критика. Један од важнијих разлога за прећуткивање ове књиге је што не допушта површно читање и што дуел с њом није увек безопасан.